

THỰC TRẠNG TRIỂN KHAI CHÍNH SÁCH TÍN DỤNG ĐỐI VỚI HỌC SINH, SINH VIÊN VÀ CÁC GIẢI PHÁP MỚI

ĐÀO ANH TUẤN - Ngân hàng Chính sách Xã hội Việt Nam

Chính sách tín dụng đối với học sinh, sinh viên trong gần 10 năm qua đã khẳng định là một chính sách có ý nghĩa cả về kinh tế, chính trị và xã hội. Tính đến ngày 31/12/2016, tổng doanh số cho vay đạt 58.246 tỷ đồng, bình quân là 5.825 tỷ đồng/năm; tổng dư nợ đạt 19.375 tỷ đồng. Vốn tín dụng chính sách đã giúp trên 3,4 triệu học sinh, sinh viên có hoàn cảnh khó khăn được vay vốn học tập.

Từ khóa: Học sinh sinh viên, tín dụng chính sách, đại học, cao đẳng

Credit policies for pupils and students in Vietnam during the past 10 years have been conducted effectively in both economics, politics and society aspects. By December 31st 2016, total loans were 58,246 VND bil./ year; to tal debts were 19,375 VND bil. Credit loans help more than 4 millions of pupils and students with study fees to negate their difficulty situations.

Keywords: Pupils and students, policy credits, university, college

Ngày nhận bài: 10/4/2017

Ngày chuyển phản biện: 18/4/2017

Ngày nhận phản biện: 4/5/2017

Ngày chấp nhận đăng: 6/5/2017

Quá trình triển khai chính sách tín dụng đối với học sinh, sinh viên

Ngày 2/3/1998, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định 51/1998/QĐ-TTg về việc thành lập Quỹ tín dụng đào tạo, mục đích cho vay với lãi suất ưu đãi đối với học sinh, sinh viên (HSSV) đang học ở các trường đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp và dạy nghề. Theo đó, Ngân hàng Công thương Việt Nam được giao trực tiếp tổ chức triển khai thực hiện Quỹ tín dụng đào tạo với số vốn là 160 tỷ đồng. Đối tượng thụ hưởng lúc đó là HSSV đang theo học tại các trường. Điều kiện vay vốn là phải có học lực khá trở lên. Như vậy, HSSV phải qua kết quả của một kỳ học, có xác nhận của nhà trường mới được vay. Mức cho vay là 150 ngàn đồng/người/tháng và cho vay trực tiếp đối với HSSV.

Để hoàn thiện hơn nữa cơ chế chính sách về tín dụng đối với HSSV, ngày 4/10/2002, Chính phủ đã ban hành Nghị định 78/2002/NĐ-CP về tín dụng đối với người nghèo và các đối tượng chính sách, bao gồm cả đối tượng là HSSV đang học đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp và học nghề. Cùng với đó, Thủ tướng Chính phủ cũng đã ban hành Quyết định 131/2002/QĐ-TTg về việc thành lập Ngân hàng Chính sách Xã hội Việt Nam (NHCSXH). Cuối năm 2002 và đầu năm 2003, Ngân hàng Công thương Việt Nam đã thực hiện việc chuyển giao Quỹ tín dụng đào tạo (với tổng nguồn vốn là 160 tỷ đồng, trong đó, đã sử dụng cho 38 ngàn HSSV vay 76 tỷ đồng) đến NHCSXH.

Sau khi tiếp nhận Quỹ tín dụng đào tạo, theo Quyết định 51/1998/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ, NHCSXH tiếp tục triển khai Chương trình cho vay trực tiếp đối với HSSV. Qua quá trình triển khai chương trình cho thấy, cơ chế cho vay trực tiếp đối với HSSV tại trường có nhiều bất cập trong việc sử dụng vốn vay và thu hồi nợ của HSSV. Nhiều HSSV sau khi ra trường, ngân hàng, nhà trường không có thông tin để liên hệ trong việc theo dõi và thu hồi nợ; nhiều học sinh ra trường đã có việc làm nhưng không tự giác thực hiện nghĩa vụ nợ, gây khó khăn cho ngân hàng trong việc thu hồi vốn, tạo nguồn tín dụng cho HSSV các khóa sau.

Để tiếp tục tập trung nguồn lực cho việc đào tạo nguồn nhân lực trong giai đoạn mới, nhất là đối với HSSV có hoàn cảnh khó khăn, ngày 27/9/2007, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định 157/2007/QĐ-TTg về tín dụng đối với HSSV thay thế Quyết định 107/2006/QĐ-TTg theo hướng mở rộng và tạo điều kiện nhiều hơn, cụ thể:

Về đối tượng thụ hưởng: Những HSSV con em các gia đình có hoàn cảnh khó khăn, có mức thu nhập bình quân đầu người tối đa bằng 150% mức thu

BẢNG 1: MỨC CHO VAY TỐI ĐA ĐỐI VỚI MỘT HSSV THEO TỪNG THỜI KỲ

Thời gian	Mức cho vay/tháng/HSSV
Từ ngày 01/10/2007	800.000 đồng
Từ ngày 26/8/2009	860.000 đồng
Từ ngày 15/11/2010	900.000 đồng
Từ ngày 01/8/2011	1.000.000 đồng
Từ ngày 01/8/2013	1.100.000 đồng
Từ ngày 09/01/2016 đến nay	1.250.000 đồng

Nguồn: Tác giả tổng hợp

nhập bình quân đầu người của hộ nghèo; Gia đình có hoàn cảnh khó khăn về tài chính... được vay vốn để theo học tại các trường đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp và tại các cơ sở đào tạo nghề, không phân biệt loại hình đào tạo (công lập hay dân lập; chính quy hay tại chức) và thời gian đào tạo.

Về lãi suất cho vay: Hiện nay, tín dụng đối với HSSV được tính bằng mức lãi suất cho vay hộ nghèo, ngoài ra, nếu HSSV trả nợ trước hạn sẽ được giảm 50% lãi suất cho vay. Đây là chính sách hỗ trợ của Nhà nước để tạo điều kiện cho con, em các gia đình, các hộ gia đình khó khăn về tài chính có nguồn tài chính để theo học.

Về mức cho vay: mức cho vay đã được điều chỉnh tăng theo từng thời kỳ, đảm bảo đáp ứng nhu cầu vay vốn của HSSV, hỗ trợ một phần chi phí học tập ở mức hợp lý đối với HSSV, không quá cao để HSSV có thể đủ trang trải sau khi ra trường và không quá thấp so với mức học phí và chi phí học tập của HSSV. Mức vốn cho vay tối đa đã tăng từ 800.000 đồng/học sinh/tháng vào năm 2007 và từ tháng 01/2016 là 1.250.000 đồng/tháng.

Về cơ chế, thủ tục vay vốn chương trình tín dụng HSSV: Thời gian qua, NHCSXH đã phối hợp với các bộ, ngành, chính quyền địa phương cải tiến cơ chế cho vay, giải ngân như: Giải ngân qua tài khoản thẻ; Rà soát, bình xét đối tượng theo quy định làm căn cứ phê duyệt cho vay; Tuyên truyền sâu rộng chính sách vay vốn từ nhà trường đến chính quyền địa phương...

Về hỗ trợ cho HSSV ra trường chưa có công ăn việc làm: Trong thời gian học tập, HSSV được vay vốn nhưng chưa phải trả nợ gốc và lãi và chỉ phải trả nợ gốc và lãi tiền vay lần đầu tiên ngay sau khi có việc làm, có thu nhập nhưng không quá 12 tháng kể từ ngày kết thúc khoá học. Đến kỳ trả nợ cuối cùng, học sinh, sinh viên có khó khăn chưa trả được nợ, nếu có văn bản đề nghị gia hạn nợ thì được NHCSXH xem xét cho gia hạn nợ.

Kết quả triển khai chính sách tín dụng đối với học sinh, sinh viên

Sau gần 10 năm triển khai đến nay, Chương trình tín dụng đối với HSSV đã cho hơn 3,4 triệu lượt HSSV vay vốn đi học với tổng doanh số cho vay là 58.246 tỷ đồng, dư nợ đạt trên 19 nghìn tỷ đồng (số liệu tính đến ngày 31/12/2016).

Cơ cấu dư nợ theo đối tượng thụ hưởng tính đến 31/12/2016: (i) Đối tượng hộ nghèo là 3.718 tỷ đồng với 154 ngàn hộ chiếm 18% tổng số hộ dư nợ; (ii) Đối tượng hộ gia đình có mức thu nhập bình quân đầu người tối đa bằng 150% mức thu nhập bình quân đầu người của hộ nghèo là 7.868 tỷ đồng với 365 ngàn hộ chiếm 42,7% tổng số hộ dư nợ; (iii) Đối tượng hộ có hoàn cảnh khó khăn đột xuất về tài chính là 7.751 tỷ đồng với 333 ngàn hộ chiếm 39% tổng số hộ dư nợ; (iv) Đối tượng là HSSV mồ côi, lao động nông thôn học nghề, bộ đội xuất ngũ học nghề là hơn 38 tỷ đồng với hơn 2 ngàn hộ, HSSV chiếm tỷ trọng 0,3% tổng số hộ dư nợ.

Cơ cấu cho vay theo trình độ đào tạo tính đến 31/12/2016: Sinh viên học đại học dư nợ là 16.559 tỷ đồng, với 924 ngàn HSSV (chiếm 39,9% tổng số HSSV đang dư nợ); Sinh viên học cao đẳng dư nợ là 12.146 tỷ đồng, với 802 ngàn HSSV (chiếm 34,6% tổng số HSSV đang dư nợ); HSSV học trung cấp dư nợ là 6.005 tỷ đồng, với 503 ngàn HSSV (chiếm 21,7% tổng số HSSV đang dư nợ); HSSV học nghề (bao gồm cả cao đẳng nghề, trung cấp nghề, học nghề dưới 1 năm) dư nợ là 1.091 tỷ đồng, với 86 ngàn HSSV (chiếm 3,8% tổng số HSSV đang dư nợ).

Chính sách tín dụng ưu đãi đối với HSSV theo Quyết định 157/2007/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ sau 10 năm thực hiện được đánh giá là một chính sách có ý nghĩa cả về kinh tế, chính trị và xã hội, hợp lòng dân, tạo được sự đồng thuận cao của các ngành, các cấp, của cộng đồng xã hội; Tạo sự gắn kết giữa kinh tế với xã hội trong công tác xóa đói giảm nghèo, an sinh xã hội; Tạo sự bình đẳng trong giáo dục và góp phần tạo nguồn nhân lực cho phát triển kinh tế, xã hội của đất nước.

Nâng cao vai trò của chính sách tín dụng đối với học sinh, sinh viên

Nhằm đảm bảo công khai, minh bạch, phát huy quyền làm chủ của nhân dân trong quá trình triển khai chủ trương, chính sách đồng thời thường xuyên tuyên truyền để người vay nâng cao ý thức, phát huy hiệu quả trong việc sử dụng vốn vay, NHCSXH đã đặt ra các mục tiêu và giải pháp trọng tâm trong thời gian tới như:

Thứ nhất, chủ động trong việc xin ý kiến của các

BẢNG 2: HỘ GIA ĐÌNH CÓ HSSV THAM GIA CHƯƠNG TRÌNH CHO VAY TÍN DỤNG (ĐƠN VỊ TÍNH: HỘ)

Năm	Mồ côi; Bộ đội xuất ngũ; Lao động nông thôn học nghề	Hộ nghèo	Hộ có thu nhập bằng 150% thu nhập của hộ nghèo	Hộ gia đình gặp khó khăn đột xuất
Năm 2007	2.714	221.358	293.569	85.105
Năm 2008	5.934	421.985	587.527	173.923
Năm 2009	7.346	513.733	601.181	408.968
Năm 2010	5.865	493.642	684.350	408.968
Năm 2011	3.843	563.825	690.987	716.717
Năm 2012	5.275	532.459	676.976	671.579
Năm 2013	5.096	451.325	632.018	612.963
Năm 2014	4.333	342.323	533.695	525.350
Năm 2015	3.128	237.947	447.530	451.886
Năm 2016	2.197	153.765	365.060	333.371

Nguồn: NHCSXH

kiểm tra, giám sát để hạn chế những tiêu cực phát sinh, đảm bảo đồng vốn tín dụng chính sách đến đúng đối tượng thụ hưởng. Hiện NHCSXH đã phối hợp cùng các bộ, ngành liên quan, chính quyền địa phương và các tổ chức chính trị - xã hội tổ chức thực hiện công tác kiểm tra theo nhiều kênh

bộ, ngành đề xuất với Chính phủ kịp thời tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc trong quá trình triển khai để chương trình đảm bảo thực hiện đúng chính sách, đến đúng đối tượng thụ hưởng. Cụ thể như:

i) Phối hợp với Bộ Tài chính tích cực tham mưu cho Chính phủ cân đối, bố trí đủ nguồn vốn đáp ứng nhu cầu vay vốn hàng năm của HSSV;

ii) Phối hợp với Ngân hàng Nhà nước tích cực chỉ đạo các tổ chức tín dụng trong việc duy trì số dư tiền gửi 2% tại NHCSXH, tạo điều kiện bố trí kịp thời các nguồn vốn khác để NHCSXH có đủ vốn giải ngân theo kế hoạch, đặc biệt là những thời điểm khó khăn trong huy động vốn;

iii) Phối hợp với Bộ Giáo dục và Đào tạo, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội tích cực chỉ đạo các trường, các cơ sở đào tạo thuộc quyền quản lý thực hiện tốt việc xác nhận cho HSSV làm thủ tục vay vốn, ký cam kết trả nợ trước khi ra trường;

iv) Phối hợp với chính quyền địa phương các cấp trong suốt quá trình triển khai thực hiện chương trình tín dụng HSSV, đảm bảo vốn vay đến đúng đối tượng thụ hưởng một cách nhanh chóng, kịp thời, chính xác, hạn chế tiêu cực, lợi dụng chính sách.

Thứ hai, tham gia tích cực của các tổ chức chính trị - xã hội. Chương trình triển khai sâu rộng đến các địa phương trên toàn quốc, với sự vào cuộc và tham gia tích cực của các tổ chức chính trị - xã hội như: Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, Hội Nông dân Việt Nam, Hội Cựu Chiến binh Việt Nam và Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Phương thức cho vay ủy thác từng phần giữa NHCSXH với các tổ chức hội, đoàn thể đã tập hợp được sức mạnh của cả hệ thống chính trị ở cơ sở, góp phần thực hiện xã hội hoá công tác cho vay, dân chủ, công khai trong việc bình xét về đối tượng thụ hưởng cũng như quản lý, sử dụng vốn vay.

Thứ ba, chú trọng và thực hiện tốt công tác

và nhiều hình thức khác nhau như:

i) Định kỳ hàng năm, thành lập các đoàn kiểm tra liên ngành ở cấp trung ương và địa phương kiểm tra việc tổ chức thực hiện tại các địa phương, các cơ sở đào tạo, UBND các xã, các tổ chức chính trị - xã hội, Tổ tiết kiệm và vay vốn, gia đình HSSV và bản thân HSSV.

ii) Định kỳ hàng tháng thông báo công khai danh sách hộ được vay vốn về số dư nợ, lãi tồn, lãi suất cho vay ở điểm giao dịch tại trụ sở UBND cấp xã...

Thứ tư, thực hiện tốt công tác thông tin, tuyên truyền. Công tác thông tin, tuyên truyền sẽ tiếp tục được các cấp, các ngành và NHCSXH tập trung triển khai mạnh mẽ như: Tuyên truyền qua báo, đài, website vay vốn đi học, tại các điểm giao dịch xã, phường. Nội dung chương trình được tuyên truyền sâu rộng đến đông đảo quần chúng nhân dân.

Thứ năm, tích cực huy động nguồn vốn trên thị trường, đặc biệt là nguồn trái phiếu được Chính phủ bảo lãnh, để đáp ứng đủ nhu cầu vay vốn cho đối tượng thụ hưởng theo quy định; Ban hành văn bản về hướng dẫn quy trình, thủ tục cho vay, thu nợ theo hướng đơn giản, dễ thực hiện, tạo thuận lợi cho người vay; Tổ chức tốt cho vay, thu nợ, thu lãi tại các điểm giao dịch xã; Thường xuyên động viên hộ vay vốn ý thức được trách nhiệm trong việc tiết kiệm, tận dụng mọi nguồn thu nhập từ gia đình để trả nợ khi đến hạn...

Tài liệu tham khảo:

1. Quyết định 51/1998/QĐ-TTg về việc thành lập Quỹ tín dụng đào tạo;
2. Nghị định 78/2002/NĐ-CP về tín dụng đối với người nghèo và các đối tượng chính sách, bao gồm cả đối tượng là HSSV đang học đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp và học nghề;
3. Quyết định 131/2002/QĐ-TTg về việc thành lập Ngân hàng Chính sách Xã hội Việt Nam (NHCSXH);
4. Quyết định 157/2007/QĐ-TTg về tín dụng đối với HSSV thay thế Quyết định 107/2006/QĐ-TTg.